

trigue) ընդհակառակն անհասանելի կը յաջողին արծակ համարձակ դատու փետել և ՚ի խաչ հանել Սահմանադրութեան ճշմարիտ ոգին . մերթ կոնդակի ղոհելով, մերթ նորելուկ յարաբերութեան, մերթ դաւադրութեան, մերթ առաջնորդներու անձնական սընտարի վէճերու, մերթ կրկն հակառակութեան, և այլն և այլն :

Այսպիսի զեղծումներն բնաւ չը պիտի պակսին մինչեւ որ Արեսփոխան մը համարատու չը լինի առ ընտրողս իւր և փոխադարձաբար մինչեւ ընտրող հասարակութիւնն ևս համարառու չը լինի իւր ընտրած երեսփոխանէն : Գուցէ այլք այս տեսակ զեղծմանց բարձման մասին ուրիշ բան ասեն , սակայն մէք դարձեալ կը կրկնեմք թէ՛ ասոնց ամենուն նախապատճառը բարոյական կրթութեան սրկաստութիւնն է . մինչեւ որ ժողովրդեան սիրտն ու հոգին բարոյականութեամբ չը զարգանայ , սահմանադրական սկզբունքներն ժողովրդեան մէջ արմատ չեն կարող բռնել և հետեւաբար զեղծումներն բընաջինջ չեն լիներ :

() Երէք մի որչափ ալ արդար և ճիշմարիտ լինի , երբ իւր գործադրութեան մէջ փոխանակ ուղղութեան և ճշմարտութեան նենգութիւն և սըտութիւն մտնեն , նոյն օրէնքը իսպառ կոչնչանայ և անօգուտ կը լինի : Արդ՝ քանի որ Աղբին մէջ բարոյական կրթութիւնը յարգ և արժէք չունի , որչափ ալ ձեռնհաս անձինք որոշուին , դարձեալ Սահմանադրութիւնը անգործադրելի պիտի մնայ , և եթէ գործադրուի եւս օգուտ մի չը պիտի կարողանայ առնել , վասն զի ասպհով եմք , որ աւելի անձնասէր մարդկան , նենգամիտ անձանց ձեռքը խաղաղիկ մը պիտի լինի քան թէ մի այլ ինչ :

Անշուշտ բարեմիտ ընթերցող, հա-

մոզուեցար մեզ հետ , որ ասոնց բարոյական կրթութեան Սահմանադրութիւնը անօգուտ է . համոզուեցար անշուշտ , որ ազգի մը կամ ժողովրդեան մի յառաջագիմական յեղափոխութիւնը բարոյական կրթութեամբ կը կատարուի , համոզուեցար , որ հասարակութեան մի ամենամեծ ծոխութիւնը , ահեղ դժբախտութիւնը իւր բարոյականութեան մէջ է , երբ ազգ մի չունի բարոյականութիւն , յոր ամփոփեալ կան գերադոյն օրէնք ազատութեան, հաւասարութեան և եղբայրութեան , եթէ նոյն ազգն անկախ իշխանութիւն մի եւս ունենայ , դարձեալ իւր վիճակն անարգ է և ինքն ստրուկ : (Թող կրօնքն և քաղաքական օրէնքը սանձարձակ թողուն ժողովուրդներն , որ անբարոյականութեան մէջ լողան , իսկոյն համայն աշխարհ կերպարանափոխ կը լինի , ազգերն բաձարձակ վայրենութեան մէջ կ'ընկղմին և ամեն օգտակար օրէնքներն ՚ի հիմանց կը քայքային : Այս ամենէն կարող եմք հետեւցնել , որ ժողովրդոց բարեւելութիւնն , իրաւանց երաշխաւորութիւնն ու խաղաղութիւնը միմիայն բարոյականութեան մէջ է . իսկ ծայրայեղ թշուառութիւնը անբարոյականութեան մէջ :

(Շարահափէի :)

Գ . Ս . Խ .

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ե Ա Յ

ԵՒ Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Վ Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Տիեզերաց յարատեւութեան գըլխաւոր պատճառներէն մին և գոգցես առաջինը նորա կարգն ու կանոնաւորութիւնն է : Եթէ ամենիմաստ Արարիչը հրոյն դէմ՝ ջուր , տաքութեան դէմ՝ ջրառութիւն , և լուսոյ դէմ՝ խա-

ւարն չսահմաներ, անշուշտ անհնար
պիտի լինէր տիեզերաց տեւականու-
թիւնը. վասն զի կամ բովանդակ ե-
րաշտութեամբ, կամ բոլորովին ցրտ-
տութեամբ կամ լուսով և կամ իս-
պառ 'ի խաւարի, մարդկութիւնը և
ամենայն ինչ որ կայ բնութեան մէջ,
խոյստ մնասուց ենթարկուած պիտի
լինէին: Ա՛ երցնէր տիեզերաց կարգէն
բան մի և ահա՛ ամենայն ինչ պիտի
խանդարի, աշխարհ տակն ու վրայ պի-
տի ըլլայ և ամենայն արարածք 'ի կոր-
ծանումն և 'ի կորուստ պիտի ընթա-
նան և կանոնաւորութեան ուրիշ հը-
նարք չկայ, բայց եթէ ամեն բան իւր
սահմանին մէջ անխտիան և առանց
սահմանէն չեղելու միշտ գործելով:
Քանզի նոյն արդիւնքը յառաջ պիտի
գար եթէ հուրը փոխանակ այրելու
ջրոյ պաշտօնը կատարէր, (ջուրն ալ
իր պաշտօնին մէջ մնալով) կամ ջուրը՝
հրոյն, և ամենը նոյնպէս և փոխադար-
ձաբար: Ա՛ երջապէս օրինաւորու-
թեան մէջ և անվտանգ մնալու միակ
միջոցն է ամենուն իրենց սահմանին և
պաշտօնին մէջ մնալ. ապա թէ ո՛չ եթէ
սակաւ ինչ չեղին ամենայն ինչ անդար-
մանելի մնասու ենթարկուած կը լինի:

Արդարեւ կը պատկառ իմ և ցաւօր
սրտի կ'ափսոսամ, երբ կը տեսնեմ որ
բնութեան մէջ ամենայն արարածք
մինչեւ ցվերջին միջասն և նոյն իսկ ա-
մենայետին փոշին անգամ չեն անցնիր
իրենց պարտ ու պատշաճ սահմանն և
կը պահեն ու կը պաշտեն ամենակարող
Արարչին կամբը «Սահման եղեր եւ
ո՛չ անցանեն», (Սաղմ. ԺԳ. 9). բայց
ընդ հակառակն մարդը, այն բանական
և խահուն էակը, երկնայնոց ժառան-
գակից և անմարմնոցն հոգեկից, որ փոքր
մի խոնարհ ստեղծուած է լուսոյ պաշ-
տօնեաներէն «Փոքր ինչ խոնարհ ա-
րարեր զնա (զմարդն) քան զհրեշտա-

կըստ». (Սաղմ. Ը. 6). այն հոգեկիր ա-
րարածը, որ բոլոր գոյից մէջ բարձր
'ի գլուխ կը պանծայ իւր անմահ հոգ-
ւովն և ամեն արարածոց կատարելն
է, բովանդակելով իւր մէջ ամենուն
կարողութիւնն ու զօրութիւնը և կը
բելով իւր վրայ յաւիտենական ամե-
նաբարի Արարչին սուրբ և պաշտելի
պատկերը. այս գերագոյն էակը շատ
և շատ անգամ իւր սրբազան պարտ-
քերը ոտքի տակ կ'առնէ, և յանդու-
գըն համարձակութեամբ իւր բազմա-
գուլթ Աստուծոյն մոզին իրեն համար
գրած սահմանը կոխելով՝ կ'անցնի:
Ա՛ ինչդեռ ինքն կոչուած է 'ի պաշտօն
և 'ի փառաբանութիւն Աստուծոյ, իս-
պառ կը մոռնայ զայն, պաշտելով զու-
նայնութիւնս և զկիրս և փառաւորե-
լով զսատանայն, որ նոյնպէս իւր չա-
փըն ու սահմանը չճանաչելով և իւր
կոչումն ու պաշտօնը մոռնալով՝ դժու-
րաց անդնդոց մէջ խորասուզուած,
գլուխ և իշխան եղած է իւր նմանի-
ներուն, ինչպէս եղած էր գլուխ եւ
առաջնորդ խոտորման: Ա՛ ինչդեռ
մարդը կոչուած էր, յիշխանութիւն
և 'ի վայելումն ամենայն արարածոց
որ յերկրի, կը մոռնայ, անտես կ'առ-
նէ և կ'արհամարհէ նա սոյն աստ-
ուածապարգեւ իշխանութիւնը, եւ
իւր պարտքն ու իրեն պատշաճ սահ-
մանը չճանաչելով յանդուգն մրցմամբ
կ'անցնի իւր բարոյական աստուածա-
գիր շրջագծէն, կամելով մտանել յայլ
իմն ընդարձակ և անձիր սահման, ու
բով կը դատապարտի նա 'ի մահ՝ 'ի
պատիժ իւր անհնազանդութեան:

Արդը՝ գոգցես անարդանք կը հա-
մարի իւր անձին, կրել իւր վրայ աստ-
ուածային սուրբ հոգին, հրեշտակա-
կան անմեղ և անվախճան կեանքն ու
բանականութեան ճշմարիտ աղբեցու-
թիւնը, և կը դիմէ դէպ 'ի չարն, նորա

ճառայութիւն կը մատուցանէ . մար-
մինը և անոր առ օրանարար ցանկու-
թիւնքը կը պաշտէ ու կը խնկարկէ,
եղծման ու զեղծման մէջ կը թաւալի,
դարձուցանելով Մտուածոյ սուրբ և
նախանձափառ բարկութիւնն իւր վը-
րաց, որով կը սգսուիայ Մտուած ա-
սելով, «**[[** Ի մնացէ ոգի իմ 'ի մարդ-
կանդ յայդմիկ յաւ խուան . վասն զի-
նէրդ դոցա մարմինն » . (**՝**Ննդ . Զ . 3) .
«**[[** Կարդ 'ի պատուի էր և ոչ խմացաւ .
հաւատարեցաւ անասնոց անբանից' և
նմանեցաւ նոցա » . (**[[**դ . ԽԸ . 15-21) :
[[Երջապէս աւելորդ կը համարիմ ընդ-
երկար թուել աստանօր այն ամեն
գործքերն, որոց համար մարդը կու-
ռւած է և իւր կոչման ներհակը կը
գործէ, այլ կ'անցնիմ բուն նպատակիս,
որ է՝ այժմեան քանի մի պաշտօնավա-
րաց թերութիւնը ցոյց տալով նոցա
վնասն եւս առաջը դնել յայտ յան-
գիման :

[[Կարգիութիւնը մի մեծ աշխարհ
է . մէն մի մարդ անգամ արգէն իւր
անձնաւորութեան մէջ աշխարհի բո-
վանդակութիւնը կը կրէ : Բնութեան
ամենագլխ սւ որ մասը մարդկութիւնն
է, վասն զի առանց մարդոյն բնու-
թիւնը թերակատար է, բաղում մա-
սամբ վաանգեալ, խանգարեալ և մեր-
կացեալ 'ի գեղոյ, 'ի շորհաց և 'ի լա-
քանչելեաց : Աւրեմն ինչ որ ասացինք
բնութեան կարգին համար, նոյնը պի-
տի կրկնեմք և մարդկութեան համար .
ինչպէս ասացինք, որ եթէ բնութեան
պաշտօնեայք թերանան իրենց պաշ-
տօնէն կամ իրենց սահմանեալ գործը
թողլով այլ գործոց ձեռնարկեն, տիե-
զերք ամենայն վնասու ենթարկուած
կը լինին . նոյնպէս պէտք է խմանամք
և մարդկութեան համար, ուստի կըր-
նամք հետեւեցնել թէ՛ եթէ մարդկու-
թեան գլխաւոր անդամներն ևս, որք

նորա ամբողջութեան էական մասը կը
կազմեն, այդպէս լինին, միշտ նոցա ա-
մենամեծ շահը 'ի կորուստ է և վնա-
սուց ենթարկուած : Մյսպէս նա և
ինչ որ խմացանք արգէն ընդհանուր
մարդկութեան համար, նոյնն է և նո-
րա անդամոց համար, և հետեւեալպէս
նոյնը պիտի խմանամք մեր Վղգին հա-
մար եւս :

Վղգի մը տեւականութիւնը իւր
գլխաւոր տարերքը կազմող անհատ-
ներէ կախուած է : Վղգի մը գլխաւոր
տարերքը կազմող անձինք նորա են, ու-
րոնք բազմաբիրտն ճգամբ, հոգւով և
մարմնով կը ջանան նորա փառաց եւ
օգտին համար, նաե՛ որոց վերապահ-
ուած է աղգային ամենամեծ գործ-
քերն . այսոիսի անհատներ ընդհան-
րապէս երկու դաս կը բաժնուին՝ եւ
կեղեցական և քաղաքական պաշտօ-
նեայք : Եկեղեցական կարգէն են Վա-
թողիկոս, Պատ. խորք, և այլ եկեղեցա-
կան պաշտօնեայք, որոց հսկողութեան
յանձնուած է աղգայնոց մի մասը . իսկ
քաղաքական կարգէն են, Թագաւորք,
Իշխանք, աղգային ժողովոց և խորհրդ-
դարանաց գլխաւորներն և անդամնե-
րը, նաև Ասուցիչք, Լրագրապետք
և այլն : Եթէ Վղգ մը ջանացած է ամ-
բայնագել իւր հիմը աղգային պաշտօ-
նավորաց բարեփորութեամբն ու ազ-
նուութեամբը, այսինքն պաշտօնա-
տարք այնպէս լինին որ ոչ լսի բանիւ,
այլ մանաւանդ գործով օրինակ ըլլան
ժողովրդեան, որ նոցա վարքն ու կեան-
քը քարոզ լինին մէն մի առաքինու-
թեանց, և այլն և այլն . այն ատեն նո-
րա տեւականութիւնը հաստահիմն է,
ոչ իջանել անձրեւաց, ոչ հոսումն գե-
տոց, և ոչ փոթորիկք և հողմուներ չեն
կարող դայն տապալել, վասն զի աւագի-
վոյց հաստատուած չէ, այլ հաստա-
տուն հիմանց վրայ Վյսպիսի պաշտօնա-

վորք սիւնք են շինութեւն Վրդին, որոնք
եթէ նուազ ինչ շէղին, ազգութիւնը
տատանման և անկման վրայ կը լինի.
իսկ եթէ խորտակուին և հրապարակի
մէջ ձգուին, այն ատեն ազգայնոց
անկման և գայթակղութեան քարեր
կը դառնան: Աւտի եթէ այսպիսի
անհասկեր իրենց Վրդի օգտին պա-
հանջած ամենակարեւոր պարտաւո-
րութիւններն ու պաշտօնները յետա-
ձգելով ալ և այլ գործոց ձեռնարկեն,
մանաւանդ այնպիսի գործոց, որ ինք-
նին արդէն փնտսակար են, անշուշտ
նոյն ազգին օգուտը փնտսու ենթար-
կուած է և նորա ընթացքը դէպ 'ի
անկումն է:

Պաշտօնը կամ գործը որչափ մեծ
նշանակութիւն և մեծ արտադրութի
ունենայ, նոյնչափ և նորին պաշտօնեայն
մեծ նշանակութիւն կ'ունենայ. պաշ-
տօնէի մը արժէքը իւր գործէն ու պաշ-
տօնէն կը չափուի: 'Գործը' պաշտօնէի
նկարագիրն ու սրտի եւ բնութեան
յայտարարն է: 'Գործը' կամ պաշտօնը
կշիւ մ'է, որով պաշտօնէին արժէքը
չափուելով, ըստ այնմ յարգ կամ ա-
նարդանք, վարձ կամ պատիժ կը հա-
տուցուի նմա: 'Վրդ' ինչ է ազգային
թերթերու կամ հանգէսներու պաշ-
տօնն և ինչ նպատակաւ սահմանուած
են նորա: Այս հարցմանց պատասխա-
նը դիւրաւ կը գտնանք եթէ իւրա-
քանչիւր թերթերու սկզբնաւորութեւն
Յատկաբան ընթերցողմբ: Քանի որ
տեսնեմք այն տեղ խիցն, որ ամենքը
կը խոստանան Վրդի օգտին ծառայել,
նմա պաշտպան և զօրովիքն հանդի-
սանալ, ջանալ ազգային թերթութիւն
ները տակաւ առ տակաւ անյոյտացը
ներու և այլն, սոյնպիսի իմաստով խո-
շոր խոստումներ և ակնախտիղ նպա-
տակներ, արդարեւ սո՛ւրբ նարտակ,
առարկինք և գովելք խոստումն: Այս,

ազգային թերթերն մեծ նշանակու-
թիւն պէտք էր ունենային ազգին առ-
ջեւ երբ ըստ իրենց խոստմանց խիստ
օգտաւէտ արդիւքներ յառաջ բերէին:
Վրդային թերթերը, իրենց բուն նը-
պատակաւն առնելով, բազմաթիւ օ-
գուտներ ունին ընդհանուր Վրդու-
թեան համար, ընթերցասիրութիւնը
կրնան տարածել, կոյր և անլոյս մտաց
մէջ լոյս կրնան փռել, անխիղճ հո-
գիները կրնան հրաւիրել շատ անգամ
'ի զգաստութիւն, փիղճ և մեղսալից
սրտերն մաքրելով առաջնորդ կը լինին
նոցա 'իարբութիւն և յանմեղութիւն,
յուզղութիւն և 'ի բարեկեցութիւն,
միով բանիւ, մարդոց միտքն ու սիրտը
բնասէս և բարոյասէս կը կրթեն ու
կը մշակեն, փուշերն ու տատասկները
'ի բաց ձգելով կը ցանեն հոն առա-
քինութեան բազմատեսակ անմահա-
բոյր ծաղիկներ, որոց բուրումն հաճոյ
է Աստուծոյ և մարդկան, ուրեմն լը-
րագրութիւնը խիստ մեծ նշանակու-
թիւն ունի Վրդի մ' առջեւ. հետեւա-
պէս և լրագրապետք Վրդի մը գլխա-
ւոր պաշտօնէից կարգէն կը համարուին:
Աւտի երբ լրագրապետք իրենց բուն
պարտքը անտես առնելով, իրենց 'ի
սկզբան հրապարակու առաջն Վստու-
ծոյ, հրեշտակաց և մարդկան՝ ըրած
ուխտը և տուած խոստումն մերժե-
լով, իրենց պաշտօնէն թիւնը առ չարն
գործ դնեն, արդարեւ մեծ է անտի
յառաջ գալիք վնասը, հետեւաբար
մեծ է նոցա յանցանքը, որով և մեծ է
նոցա դատաւարարութիւնը, քանզի ի-
րենց յանցանքը ո՛չ առ մի որ միայն է,
այլ առ ամենեւին, ո՛չ ներկայիս միայն
է այլ և յապագայս սխտի տեւէ, ուս-
տի որչափ վնասը մեծ ըլլայ այնչափ ալ
յանցանքը մեծ կ'ըլլայ և դատաւար-
տութիւնն արդէն յանցանաց անմիջա-
կան հետեւութիւնն է:

Չեմ կարող աստանօր ընդհանրապէս խօսիլ բոլոր լրագրագետաց համար, վասն զի կան արգարեւ այնպիսիք, որք հրապարակաւ չնորհակալու թեանց արժանաւորութիւն ունին, եթէ միշտ այնպէս օգտակար, համեստ ու պատշաճ կերպիւ շարունակեն, իայց կան մասնաւորներ ևս, որք փոխանակ թերութեանց հուրն, ջրով շիջուցանելու, առաւել ևս կը բորբոքեն իրենց տխմարութեան դիւրաւառ խեղճերանքը դիզելով նորա վրայ. փոխանակ տգիտութեան դժոխային ժանիքներն ջարդելու, այլ ևս կը սրեն իրենց ապօրինի գրուածքը ճարակ տալով. միով բանիւ փոխանակ ըստ իրենց պարտուց լղգութիւնը խաւարի մահուանէն ազատելով ի կենցաղական բարօրութիւն և ի կենդանութիւն յաւիտենական առաջնորդելու, շատ անգամ կըր յարեանցւոց նման ինքեանք ոչ մտանեն և զորս մտանենն արգելուն. իան, այո՛, կան այնպիսիներ, որոնց կամքն ու նպատակը ոչ թէ լղգային օգուան ու շահն, այլ անձնասիրութեան հաճոյքը գգուել և փայտայել է: իան այնպիսիներ, որք արծաթաբոլութեան մահացուցիչ կրիւք վարակուած, ստակով գոլեստ կամ անարգանք կը ծախեն. որոց համար ներբողի կամ պարտաւի մը առիթն ոչ այնչափ են թակային գործքերն են, որչափ դրամն ու արծաթը: իր պատկառիմ աստանօր բացայայտ յանուանէ կոչել այսպիսիքը, ուստի ուշիմ ընթերցողաց կը ձգեմ, որ իւրաքանչիւր գործէն հետեւցնեն պատճառն:

Սիթէ չկա՞ն այնպիսիք որք թերթերն իրենց համար թատրոն համարած են ուր իրենց տգիտութեան, շահասիրութեան, ագահութեան և անհաշտատելութեան կատակերգութիւնը կը կատարուի, իսկ աս ամենե

ցուն և ի գայթակղութիւն համեստութեան: Չկա՞ն այնպիսիք, որք լղգին օգուտը, այսինքն՝ իրենց սրբազան և ուխտեալ պարտքը ընդ երկար ոտնակոխ առնելով, անարգ շահասիրութեամբ իրաւունքը թիւրել, ճշմարտութեան ներհակիլ, միայն իրենց անձնական կիրքերն կը ջանան յագեցնել, նախատալից խօսքերով միմեանց անուաններն աղարտել, անպատկառ դիմօք հասարակութեան առջեւ զիրար հայհոյել, կոյր մտօք զիրար թշնամանել և վերջապէս յետին աստիճան ցածու թեամբ և սարսափելի վատութեամբ, հրաւեր կը կարդան անմեղ մանուկներուն եւ օրիորդներուն, որ իրենց ստապարտութեամբ թերթերն կարդան և այսպէս լղգի մանկանց սիրտն ու միտքը կը մոլորեն. թողունք որ, կռիւ, անհաշտ թշնամութիւն և անլուր հայհոյանք կ'ուսուցանեն նոցա, այլ և այնպիսի պիղծ պատմութիւններ ու բարոյականի և ճշմարտութեան դէմ խօսքեր կ'ընեն որ բոլորովին բարքերը կ'ապականեն, արդարեւ սոսկալի տեսարան: Սիթէ չկա՞ն այնպիսիք, որք փոխանակ իրենց թերթերովն տկարամիտ և ռամիկ հասարակութեան նախապաշարումներն ու ծուռ դատողութիւնները ուղղելով, զանոնք ի զգուշութիւն հրաւիրելու և ուղղութեան ու ճշմարտութեան ճանապարհը մտցնելու, իրենց անմտախոհ գրուածներովն, անխորհուրդ խօսքերով և թշնամական կրիւք վարակեալ կամահաճ և ոչ թէ արգար դատողութիւններով մերթ ստոր եւ մերթ անոր պատիւը աղարտելով մտօք մանուկները կը գայթակղեցնեն, և առաւել ևս տգիտութեան և տարակուսութեան անդունդը գրբելով գողցէս հողալ կը լեցնեն վրանին որ չկարենան աղատիլ նոյն խաւարչտին

և դիւարենալ յուսահատութեան վայրէն : Սիթէ չկան այնպիսիք, որք փոխանակ իրենց թերթերովն ընդհանուր հասարակութեան կրթիչ և դաստիարակ ներկայանալով, զանոնք աւելի կրօնասիրութեան և աստուածապաշտութեան հրաւիրելու, անոնց սիրարքրիստոնէական սուրբ հաւատոյ ճշմարտութիւններով պարտրելու, զովացնելու և աւետարանական սուրբ սերմանց ընդունարան խորին ակօսներ բանալու, ընդհակառակն իրենց մէկ սպականիչ կիրքն ազատօրէն պաշտելու համար, ընդդէմ քրիստոնէական հաւատոյ խօսքերով եւ գործերով, հաւատոյ ճշմարտութիւնները կը դաւաճանեն և այլոց եւս մոլորութեան պատճառ կը դառնան, և չգիտեմ թէ ինչով պիտի քաւեն այս չարութիւնը : Արդարեւ այսպիսի թերութիւններ լրագրապետի՝ հասարակութեան ուսուցչի մը համար աններելի է, կամ թէ այսպիսի թերութեանց ենթակայ եզրով մը համար լրագրապետութիւնը, խաբու արգելեալ և յաւիտեան անմեղքներով պէտք է լինի ինչպէս պղծութիւնը՝ սրբութեան : Լրագրապետի մը սոյնպիսի յանցանոց հետեւութիւնն առաւել է քան խումբ մի մէկտեղ ժողովուած հասարակ մարդկան . վասն զի լրագրապետը քաղաքի մը մէջ է, այլ իւր թերթովն բովանդակ աշխարհի մէջ է և մշտակեաց : Ուստի քանի որ սոքա իրենց ստանձնած պաշտօնը և նոյն պաշտօնին մէջ ունեցած չափն ու սահմանը չեն ճանաչեր, և իրենց որոշեալ պարտաւորութիւնը մէկդի ձգելով յիշեալ և անոնց նման ուրիշ չար ու վատութեան գործերու կը ձեռնարկեն, անշուշտ փնտր այնանդ ներկայ է, փնտս ոչ միայն գործողին, որ անպատիւ և անարգ կը մնայ հասարակութեան առջև, այլ

մանաւանդ փնտս Ազգութեան, որոյ մանկտին (չատ անգամ նա և չափահասներն), փոխանակ ուղղուելու չարաչար կը մոլորին :

Արդ՝ խօսքս այսպիսեացդ ուղղելով կը խնդրեմ որ փոխէք սոյն ընթացքը . ես կը խոստովանիմ, որ դուք ինձմէ շատ լաւ գիտէք սոյնպիսի ընթացից հետեւութիւններն, բայց և այս իսկ է ցաւալին, որ գիտնալով հանգերծ կը կամակորիք : Այո՛, այո՛, պէտք է փոխել սոյն դիրքը, վասն զի ասոր վախճանը տիրառիթ և բաղմամբ չէ, այս ընթացքը կ'առաջնորդէ դէպ ՚ի թըշւառութեանց անդունդը ինչպէս արդէն սկսած է տեսնուիլ, ի՞նչպէս որ դուք եւս շատ անգամ նկատած էք Ազգին զեղծմանց վերայ, որոց պատճառը ձեր անխոհեմութիւնն է . . . : Այս կերպով դուք, ձեր վրայ կը բեռցնէք մեղաց և պատասխանատուութեան անտանելի ծանրութիւն մի, դուք, անմեղները գայթակղեցնելով՝ ինքնին ձեր ձեռքով կը կապէք վզերնիդ անբառնալի երկանոքար մի վատահամբաւութեան անդունդը սուղանելու համար . դուք, ինքնին ձեր գործերով զձեզ գերեզմանի իսկ անարժան կ'ընէք : Աւետարանը կտրգացէք և պիտի տեսնէք ձեր վիճակը, եթէ այսպէս ընթանաք դեռ ևս, ըստ գիտցիք և համոզուեցէք, որ հանգրստեան տապանին մէջ անգամ չիք ձեզ համար հանգիստ : Հոն, գերեզմանի մէջ արդարոց փոշին անգամ ձեզմէ պիտի զգուի և զձեզ պիտի վանէ . անմեղներու խումբ մի, որ ՚ի ձէնը գայթակղեցան ձեզ դէմ դատաստանի պիտի գան և պիտի դատապարտեն զձեզ իբրեւ դժոխոց արժանաւորք և կորստեան ժանտ որդիք : Նոցա արդար բոլորը և բաղմամբուն ձայներն անդադար ձեր վշտերը պիտի բաղմա-

ցրնեն, հետեւապէս չիք ձեռք համար հանգիստ : Չեր ըրած խաբէրացու թիւնը, որով Ազգ մի ողջն կը խաբէք, օգտակար լինիլ խոստանալով, ձեր ուսուցած անբարոյականութիւնը և հաւատաւրացութիւնը, պիտի տանջեն անշուշտ զձեզ յաւիտեանս և չիք այնուհետեւ ձեզ փրկութիւն. ասոր առաջին առնելու ուրիշ հնարք չկայ. բայց միայն թողուլ և ՚ի բաց հեռանալ յայտպի ընթացից, ուղղուել և ճշմարտութեամբ օգտակարին ծառայել : Աւստի եթէ ընդհանուր Ազգի մը օգուտը ազգեցութիւն չունէր ձեր խղճին, եթէ մարդկութեան, ազգութեան և հայրենեաց սէրը չներգործէր ձեր սրտին վրայ, և եթէ մինչեւ հիմայ ձեզ համար գրուածներն ու խօսուածները չեն շարժեր զձեզ յետս կալ, գոնեա՛ ձեր անձին համար ձեր կենաց հանգստութեան ու բարոյութեան համար, զգոյշ կոցէք և հաճեցէք փոխել սոյն ընթացքը : Այս իմացէք, որ եթէ ամենքը խաբուին, աշխարհ ամենայն առ ժամանակ մի ձեզ աշակերտի, այսու ամենայնիւ կայ ժամանակ, որ պիտի զձեզ դատապարտել իբր չար ու անմարդասէր մատնիչներ, ժամանակը ո՛չ ՚ի ձէնջ և ո՛չ ձեզի պէսներու խմբերէ չխաբուիր, ժամանակը կայ կ'ըսեմ, որ ներողութիւն և գթութիւն չգիտեր, որ ինչ պէս վարձատրութեան, նոյնպէս սրատու հասելու մէջ անկշիռ է, ժամանակը զձեզ և ձեր գործքերը պիտի դատապարտէ և ձեր այս մեծ չարեաց պիտի փոխարինէ անշուշտ ըստ արժանւոյն, եթէ ոչ այսօր, գոնեա՛ վաղը, և եթէ ոչ վաղը, այլ անպատճառ ապագայի մէջ, պիտի կիքէ ձեր թըշուառ անունը՝ Խաբէքայ, Որպաշտրոթ, Ազգաբեւոյ և այլն սոյնպիսի անարգ և սատրին մակդիրներով : Գիտցէք գոնե՛ք,

որ Ազգի մը բարոյապէս վնասելը, իրաւաբանութեան ՚ի խաչ հանելու չափ մեծ մեղք է. Ազգ մի ամբողջ ՚ի մահ մատնել, սոսկալի ոճիր, հետեւապէս հանգերձելոյն մէջ ալ, ձեզ համար Աստուածական Հրէից բաժնէն ուրիշ չը նորհք չկայ : Դո՛ւք Աստուծոյ որդիք էք, և պէտք է որ ձեր սահմանին ու պաշտօնին մէջ մնաք, ապա թէ ոչ միշտ ՚ի կորուստ է ձեր ընթացքը և հանապազ ՚ի մահ յաւիտեանական :

Գ . Տ . Յ . Խոմայեցի :
Աշակ . Ժառ . Վարձարանի :

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՊԱՇՏՕՆԵՒԻՑ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

(Շարունակութիւն, տես թիւ 9 :)

Ի .

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Լիեղեցւոյ Պաշտօնէից տգիտութիւնը թէ իրենց անձին և թէ հաւատացելոց համար որչափ որ վնասակար է և վտանգաւոր, նոյնչափ ալ անգործութիւնը :

Ահա ասարակ ամեն մարդու համար աշխատութիւնը սուրբ պարտաւորութիւն մի է, և անհրաժեշտ կարեւորութիւն. եթէ բնութեան մէջ ամեն բան գործունէութեան և պիտանաւորութեան կը մղուին ըստ իւր քրանջիւր չափու և պայմանի, առաւել եւս մարդը պէտք է մղուի. իսկ ուր անգործութիւն կայ, հոն պիտանաւորութիւն չի կայ. ուրեմն անգործ մարդը անպիտան է և ծանր բեռ մը մարդկային ընկերութեան :

Ամեն մարդ անդստին ՚ի սկզբանէ աշխատութեան սահմանուած է, որով իւր գոյութիւնը կը պահէ եւ կարողութիւնները զարգացնէ : Ահա